

Gospodarski vestnik

Št. 6.

V Gorici, dne 1. junija 1924.

Leto II.

Izhaja enkrat na mesec. Stane letno 10 lir.
Posamezna številka 1 L.

Uredništvo in uprava v Gorici, Via Giosue
Carducci št. 7./1.

A. G.:

Kupčija z našim krompirjem.

Že pred vojno smo mnogo govorili o tej kupčiji. Dolga desetletja je bil naš kmet povsem v rokah izkoriščevalcev, ki so po svoji volji narekovali cene. Ven v tuji svet, ki si je želel našega zgodnjega krompirja, so poročali, da je blaga premalo za vse, — zato da bodo cene visoke, — a tukaj doma so govorili, da je težko najti kupcev, zato da bodo cene nizke. Govorili so tudi o konkurenci iz srednje in južne Italije itd., samo da so mogli stiskati cene.

Naš kmet pa je imel v svoji sredi tudi uvidenih mož, ki so spoznali, da se godi pridelovalcem nečuvena krivica. Ali videli so tudi, da bo naš kmet v pesteh tistih svojih izkoriščevalcev — zraven tega še tujega rodu! — vse dotlej, dokler se ne združi in vzame trgovino s krompirjem v svoje roke. Med prvaki takega zdravega gibanja je zvesto stal na čelu g. *Ivan Mermolja* v Vrtojbi, zdaj v Št. Ilju pri Mariboru, kjer je bil celo državni poslanec v ustavodajni skupščini v Beogradu.

Našim čitateljem je njegovo delovanje v živem spominu, zato ni potrebno, da ga tu podrobneje opišemo. Vsi vemo, da je bila takrat kupčija z našim krompirjem v dobrih rokah. — Polagoma bi naše kmetijske organizacije dobile trdnih trgovskih zvez za vse pridelke, tudi za vino, — ali prišla je svetovna vojna in nam prinesla v deželo čisto nov položaj.

Ali je treba, da opisujem naše sedanje prilike in neprilike, ki nas gospodarski stiskajo toliko bolj, ker nas je zapustilo mnogo vrlih mož in smo po

novih mejah odrezani od krajev, kamor smo poprej pošiljali svoje pridelke?!

Toda boj za obstanek nas sili, da si ogledamo naše predvojne izkušnje in jih skušamo zopet uporabiti, prilagoditi novim razmeram in izboljšati po starem reku: Pomagaj si sam — in Bog ti bo pomagal!

V deželi imamo tako imenovani zgodnji krompir, ki bo letos zrel za izvoz koncem junija — in mora biti prodan v par tednih. — O tej lastnosti našega krompirja (mislim pač le na goriško okolico in Furlanijo) je vsa njegova prednost in težava dobre kupčije. — Edino previdna organizacija našega kmeta more premagati težave in si zagotoviti tuji trg za vso prihodnost.

Podčrtal sem besedi — vso prihodnost! Kajti popolnoma napačno je, ako ne mislimo dalje nego od ust do nosa in imamo vsako leto iste skrbi: ali bodo letos kupci, kateri kupci se pojavijo, ali bomo zopet in zopet izročeni na milost in nemilost nekaterim izkoriščevalcem, ki bodo zlorabljali našo razcepjenost in malomarnost.

Treba je torej organizacije, treba je — pameti! Tu doma naj se naši kmetje oklenejo v trdno kmetijsko-trgovsko organizacijo, ki v ta namen pristegne k sodelovanju nekaj priznanih veščakov, — in vsi ti vkup naj izvedejo ono delo, ki je potrebno doma: Zbiranje, odpošiljanje, plačevanje.

Toda ne morem dovolj priporočiti skrajne solidnosti. Bog ne daj, da se odmošlje slabo, pokvarjeno blago ali tako, ki se mora pokvariti, predno pride kon-

sumentom v roke (n. pr. če je peronospora očrnela listje!). Kdor se pregreši proti taki solidnosti, je sam svoj sovražnik, kajti on si zapre za bodočnost vsa vrata v svet. — Lansko leto se je veliko grešilo; veliko je bilo protestov in ogromne škode, a naše dobro ime je tam zunaj močno trpelo. — Skušajmo popraviti vse to z največjo solidnostjo letos, da si zagotovimo zveste odjemalce za vso bodočnost.

Druga naloga je: pridobiti si v velikih mestih — če le mogoče — naravnost velike konsumente, torej da izločimo vse nove posrednike. Edini posrednik bodi naša domača organizacija, postavljena popolnoma na trgovsko podlago. Tako nam ostane na razpolago ves dobiček, ki ga hočejo vtakniti v žep — posredniki. Po velikih mestih — n. pr. na Dunaju! — imajo razni stanovi svoja konsumna društva, svoje prodajalne in svoje kuhinje. Na stotisoče ljudi je tu združenih v zadrugah, ki skupno kupujejo za vse člane! Čemu naj take zadruge kupujejo naš krompir šele od dunajskih veletrgovcev, ki so ga morda kupili od tukajšnjih trgovcev — in ne od nas samih, od naše trgovske organizacije in si tako prihranimo dobiček kak — dveh posrednikov? Ako se nam posreči taka kupčija, bomo mogli z lahkoto doseči boljše cene nego bi nam jih določevali dosedanji izkoriščevalci. — Za poštene trgovce domačine ostane še vedno dovolj prilik, da morejo razvijati svoje trgovske talente.

To je način, kako bi naši kmetje imeli eno samo skrb: pridelovati mnogo in lepega, zdravega krompirja; vse drugo bi bilo zagotovljeno za vso prihodnost.

Opozoriti moram na eno samo možnost, ki ne sme nikogar motiti. — Recimo, da sklene organizacija pogodbo za 200—400 vagonov po neki določeni ceni, recimo po 50 stotink. Cena, ki jo dosežete, je gotovo najugodnejša cena, ki je bila mogoča. Pa bi se nekdo pojavil, in bi rekel: jaz bi vam pla-

čal po 55 st., ali: plačam vam po 53 st., — tega človeka odpodite, nikar naj vas ne premoti, da bi mislili, da ste oškodovani. On hoče samo v motnem ribariti, hoče vašo solidno kupčijo uničiti, če treba eno leto v svojo izgubo, da bi vas drugo leto bolj nasamaril. Recimo, da niste sklenili pogodbe po 50 st. in imeli krompir neprodan, tedaj bi vam prihajali z mnogo nižjimi ponudbami! — Torej ne se spuščati v nezdrave trgovske špekulacije, bodite vselej zvesti pogodbam in zaupajte svojim domačim voditeljem.

Vzglede o kupčiji s črešnjami.

Kako ne smemo prodajati svojih pridelkov, so nam vzgled — črešnje.

Kjer je toliko takega blaga, je neobhodno potrebno, da producenti ali njihove organizacije sami poiščejo odjemalce na svetovnem trgu. — Naravnost zločin je, sedeti lepo v zapetku doma in čakati — ali pridejo tuji kupci v deželo ali ne.

Letos so kupci prišli in razmeroma dobro plačevali. Ni čudno, ko so jih na Dunaju prodajali po — 20.000 K kg (6½ lir)! — Ko so naši ljudje to videli, so začeli na hitrico trgati zrele in polzrele črešnje in vozili v Gorico. V dolgih vrstah so stali tu vozovi in ko so prišli tuji kupci, je vsevprek kričalo: »Moje blago kupite, moje je lepše, jaz dam ceneje!« — In tako so cene padale, tuji kupci so si meli pesti in se smejali.

Na Vnebohod je neki naš človek prodal cel voz črešenj po 10 c za kg. In te črešnje bodo kupovali na Dunaju vsaj petdesetkrat dražje!

Ali ni blaznost taka negotova kupčija? — Ali hočete tudi pri krompirju tako kupčijo? Ali hočete biti tudi tu odvisni od — slučajev in od prefriganosti tujih kupcev in agentov?

Zato — dragi rojaki: združite se, sklenite se v enotno kmetijsko-trgovsko organizacijo in zagotovite si stalen trg za svoje pridelke!

UMNI GOSPODAR!

Ali si naročen na „Gospodarski vestnik“? Če nisi, stori takoj svojo dolžnost! Priporočajte in širite „GOSPODARSKI VESTNIK“!

B. I.:

Krmljenje sviloprejk.

V dveh člankih, ki smo jih napisali o tem predmetu, smo pojasnili, kako naj se umni svilorejec pripravi za gojenje sviloprejk in kako naj postopa pri valitvi semena, ako si ne priskrbi že izvaljenih črvičkov. Danes hočemo nadaljevati in pisati o tem, kje naj se sviloprejke gojijo in kako krmijo.

Poudarili smo že, da je čist zrak, to je zadostno prezračevanje, v svilorejnicah eden glavnih pogojev za uspešno gojenje. Radi tega se sviloprejke ne smejo nikdar pokladati na navadne mize, na priproste deske ali v sobi na tla. Ležišče mora biti vedno tako pripravljeno, da gre z lahkoto zrak skozi njega in da je obenem tudi pripravno za krmljenje in oskrbovanje živalic. V ta namen nam pa najboljše služijo posebne, v to svrhu iz trstike pripravljene lese. Njih velikost je različna. Navadno pa merijo 2 m dolgosti in 1 m širokosti. Za eno ončo semena potrebujemo približno 60 m² prostora, to je 30 takih les. Lese so lahko tudi iz drugih tvarin, ali pri nas so one iz trstike najbolj v navadi.

Pri postavljanju les za ležišče moramo obrabiti posebno pozornost na to, da se te ne pokladajo ena poleg druge, temveč ena nad drugo, na posebna stojala, kjer naj bodo najmanj 35 do 40 cm vsaksebi. Čim večje so lese, tem bolj narazen morajo biti. Spodnja lesa naj bo v vsakem slučaju oddaljena vsaj 50 cm od poda in ravno toliko vrhnja od stropa. Stojala pa naj bodo $\frac{3}{4}$ do 1 m narazen, da je mogoče med njimi svobodno kretanje.

Lese se običajno rabijo v naših krajih le do četrtega levenja, potem pa se spravijo sviloprejke, ko se bliža čas zapredanja, na posebna, nalašč za to napravljena stojala ali kozolce, ki imajo obliko strme strehe. Na te se pokladajo, ko se sviloprejke krmijo, kar cele zelene veje murvinega listja, in sicer tako, da je spodnji konec veje obrnjen navzdol. Ta način je najbolj gospodarski, ker se z njim prihrani mnogo les in stojal in

tudi nekaj na času. Razen tega padajo odpadki naravnost na tla, sviloprejke se vedno na zračnem in tudi prostor se bolje izkoristi. Slaba stran kozilcev pa je ta, da se v slučaju bolezni crknjene in gnile gosenice ne morejo tako zlahka spraviti v stran in bolezen omejiti.

Ko pripravljamo ležišča in stojala, moramo posebno uvaževati, da imajo tudi sviloprejke svoje sovražnike, med katerimi so najhujši ravno mravlje in miši. Da ubranimo mravljam dohod na lese in na kozolce, moramo že spočetka obsuti noge stojal s pepelom. Če pa so že na lesah, jih moramo poloviti in uničiti. Najlažje dosežemo to s tem, da položimo na lese cunjje, ki smo jih namočili v medeni vodi. Mesto cunj moremo rabiti tudi gobe za brisanje. Mravlje so sladkosnednice. Zberejo se takoj na medeni cunji. Ko se to zgodi, dvignimo cunj z mravljami in jo denimo v vrelo vodo. Miš in podgan pa se najlažje ubranimo na ta način, da obesimo stojala na strop. Drugih sovražnikov (ptičev, perutnine, rac, ščurkov in tudi mačk) pa se ubranimo s tem, da pravočasno in dobro zamrežimo okna svilorejnice.

Ena najvažnejših opravil pri sviloprejkah je krmljenje. Treba je, da tudi o tem izpregovorimo nekoliko obširneje. Poudariti moramo ponovno, da je murvino listje edina in najprimernejša hrana za sviloprejke. Listje, namenjeno za hrano sviloprejkam, ne sme biti moko, ne od rose, ne od dežja, ne vmazano ali prašno; pa tudi velo ali tako, ki se je na kupu vgrelo, prav lahko škoduje sviloprejkam.

Obirati naj se listje v suhem vremenu. Ako je moko ali rosno, ga moramo pred pokladanjem osušiti. Na pačno je, ako listje škropimo odnosedga stavimo v vodo v svrhu, da bi ostalo dalje časa sveže. Navadno je listje murv, ki rastejo ob cestah, prašno. Tako listje je najprimernejše pobrati takrat, ko ga je dež dobro opral. Če pa ni drugače mogoče, naj se pred obiranjem

mladike dobro odresejo in potem tudi s cunjjo obrišejo. Zjutraj zgodaj nabrano listje je pogostoma premrzlo. Zato naj tako listje pustimo nekaj časa (eno uro) v svilorejnici, in ga še le potem pokladajmo.

Murvino listje se hitro ugreje. Ugretega listja pa živalice potem ne žro. Radi tega priporočamo, da se listje nabira vsaj dvakrat dnevno: zjutraj, ko je rosa minila in popoldne, predno solnce zaide. Zvečer nabrano listje lahko pokladamo drugo jutro.

Pravilno krmljenje upliva odločilno na uspevanje sviloprejk. Za to mora biti listje vedno primerno starosti sviloprejk. Ravno kar izvaljenim živalicam naj se poklada vedno le mlado listje. V isti meri, kakor se razvija listje, se razvijajo tudi sviloprejke. V zadnji dobi naj se poklada le popolnoma razvito in zrelo listje. Mlade murve dajo le bolj vodeno listje, ki je vsled tega manj izdatno kot ono odrastlih murv. Za to pa pokladajmo sviloprejkam v prvih dobah mlado listje odrastlih murv, v zadnji dobi pa listje z mladih murv, ker je to do takrat postalo bolj trdo in bolj mesnato.

Izkušnja je pokazala, da se doseže mo največ uspeha, ako se poklada mladim sviloprejkam do četrtega spanja, z ostrim, snažnim nožem na drobno razrezano listje. To pa radi tega, ker ima razrezano listje večje število robov, na katerih sviloprejke glodajo. S tem omogočimo, da hitreje žrejo in da se potem enakomerno razvijajo. Ostanki razrezane listja se hitreje posuše, se ne ugrejejo in ne splesnijo tako hitro, kar je jako dobro za ležišče. Razume se, da naj se listje razreže takrat, ko ga rabimo. Drugače hitro ovene in gre pod zlo. V

zadnji dobi lahko pokladamo cele zelene poganjke, kakor se osmukajo z mladik. Takrat žrejo sviloprejke tako naglo, da požrejo list predno se je posušil.

Pravilno krmljenje zahteva, da pokladamo sviloprejkam listje pogostoma in po malem, vedno v razmerju, kolikor sviloprejke porabijo. Velik pogrešek je, ako nameta svilorejec zjutraj veliko množino listja na lese, češ, da bo potem mir cel dan. Tako listje v 2 do 3 urah popolnoma ovne, sviloprejke ga ne žrejo več. In tako se pripeti, da pri takem krmljenju sviloprejke stradajo kljub nagrmadenemu listju. Razen tega pa se na ta način ležišče brez potrebe viša, ostaja mokro, plesni in gnije ter kuži zrak.

Z listjem postopajmo jako štedljivo, a nikdar ne na škodo sviloprejk. Štedenje je na mestu posebno takrat, kadar preti nevarnost, da nam listje zmanjka. Pri krmljenju je važno tudi to, da se listje natrosi po lesah povsod enakomerno, ker le v tem slučaju dobijo sviloprejke enako množino hrane.

Dokler so sviloprejke mlade, pokladajmo jim dnevno po osemkrat. Pozneje zadostuje šestkratno krmljenje vsak dan. Po četrtem spanju pa do zapredanja, pokladajmo le tedaj, ko so prejšnje listje požrle, sicer pa vsaj štirikrat na dan. Pokladamo lahko pozno v noči, kakor tudi na vse zgodaj zjutraj.

Največ pojejo sviloprejke 3. in 4. dan v prvih dobah levenja, posebno mnogo pa požrejo 3., 4., 5. in 6. dan po četrtem spanju.

Končno naj še omenimo, da se običajno porabi za pridelavo enega kilograma svilodov 12 do 14 kg murvinega listja.

Zadružništvo.

ZADRUŽNA ZVEZA V TRSTU.
LETA 1923.

V četrtek dne 22. maja 1924 se je vršil v Trstu III. redni občni zbor Zadružne zveze ob skoro polnoštevni udeležbi

včlanjenih zadrug. Iz podanih poročil sledi, da se Zveza krepko razvija in dobro napreduje. Nadaljno in točno sliko o delovanju Zveze pa je razvil občnemu zboru v svojem poročilu njen pred

sednik g. dr. Agneletto Josip. To poročilo priobčamo v naslednjem:

»2. junija 1924 bo tri leta od ustanovitve naše »Zveze«. Tedaj je bilo tudi izvoljeno sedanje načelnštvo, kateremu ste poverili težko nalogo, da izpelje naše združništvo iz največje krize, ki ga je sploh zadela od prvih početkov 70ih in 80ih let minulega stoletja.

Trojna je bila naša naloga: ohraniti združni organizaciji, kar je zdravega in po prestani krizi življenja zmožnega, doseči izmenjavo združnega denarja in postaviti mlado Združno Zvezo na trdno, solidno podlago.

Sodbo, koliko se nam je posrečilo rešiti to težko trojno nalogo, prepustim Vam. Ne morem si pa kaj, da ne bi naglasil, da je rešitev teh prašanj izrabila skoro vse naše moči in da smo morali odložiti za poznejši čas delo združne propagande in snovanja novih združnih oblik.

Ali hočete sliko našega združništva ob pojavu naše »Zveze« na združnem polju? Povsod nered, razsulo in mrtvilo z nekaj redkih izjem, ki morajo zahvaliti le delavnosti in globokemu združnem prepričanju svojih voditeljev, če so mogle v največji krizi našega združništva izvrševati svojo nalogo. In s pomočjo teh redkih delujočih zadrug je Zveza zbrala toliko sredstev, da je priskočila v pomoč in obvarovala propasti druge članice, tako da sta od vseh pri nas organiziranih zadrug le dve stopile v teh treh letih v likvidacijo. Bili sta ne kreditni, ampak gospodarsko-konsumni zadrugi, ki nista imeli predpogojev za obstoj.

Vse drugo je ostalo. In ko prebolimo krizo, ko bo zamenjava izvršena in ko se bodo povrnili milijoni v deželo, prične novo življenje našega združništva.

Zamenjava naložb, to je bilo gorišče, okoli katerega se je bilo osredotočilo največ naših sil. Njej smo posvetili vso svojo pažnjo do najvišje mere in pol dolgem trudu in požrtvovalnosti polnem delu smo uspeli popolnoma. Ne bom našteval, kaj vse smo zato storili, ampak danes lahko s ponosom nagla-

sim in z dejstvi dokažem, da gre na tem naši Združni zvezi glavna zasluga in onim požrtvovalnim osebam, ki sa nas pri tem podpirale in ki jim tem potom izrekam zahvalo v imenu vsega našega združništva.

S tem prične nova doba v zgodovini našega združništva Julijske krajine. In že se opažajo znaki novega razmaha! Zaupanje do zadrug, ki je bilo po večini že izpodkopano, se polagoma vrača med ljudske množice; vloge se ne odpuvedujejo, ampak naraščajo, in to je neprecenljivo merilo zaupanja do zadrug, do denarnega zavoda sploh. Vi vsi z našo javnostjo vred ste priča, kako je »Zveza« varovala in čuvala zaupanje v združništvo kakor punčico v svojem očesu. Bila je primorana večkrat celo javno nastopiti kot braniteljica tega zaupanja proti onim škodljivcem, ki so ga vede ali nevede hoteli izpodkopavati, in stem oškodovati združno misel in organizacijo. Brez medsebojnega zaupanja in poštenja ni združništva!

Notranja organizacija Združne zveze je bila v teh treh letih popolnoma izvedena in sicer na trdni in solidni podlagi. Danes šteje Zveza 133 zadrug. Med temi najdemo največje in najmočnejše naše zadruge iz cele krajine.

Število članov pri naši Zvezi organiziranih članic znaša 42.000. To je pri naši maloštevilnosti ogromna organizacija, ki predstavlja 42.000 združno-organiziranih družin samih kmetov, delavcev, rokodelcev in malih ter srednjih trgovcev. Koliko združnega dela bo še dalo to ogromno polje v bližnji bodočnosti?

Naša Zveza je postala v kratki dobi svojega obstoja važen činitelj, ne le v naši ožji domači organizaciji Julijske krajine, ampak tudi na narodno gospodarskem polju sploh. Veliki domači in tuji denarni zavodi iščejo stikov z njo, ker poznajo njeno solidnost in njeno zaslabo ter zaupanje pri našem združništvu in našem ljudstvu. To nam potrjuje najbolj lep napredek v denarnem poslovanju.

Denarni promet je znašal leta 1921 L 9,465.396.04 s 1593 postavkami v bla-

gajniškega dnevnika; leta 1922 lir 14.772.404,99 s 2559 postavkami v blagajniškem dnevniku; l. 1923 L 39.903.828,68 z 11.555 postavkami v blagajniškem dnevniku; in v prvih 4 mesecih leta 1924 znaša den. proment že L 19.024.478,96.

Aktivno premoženje Zvezino je znašalo leta 1921 L 1.441.797,45; leta 1922 L 1.891.177,65; leta 1923 L 2.431.290,35.

To je neprenagljen, stalen napredek, ki nam obeta v bodočnosti, zlasti po zamenjavi, najboljši razvoj naše »Zveze«, ki bo tem laglje posvetila vse svoje moči k izpopolnitvi zadružne organizacije: živinorejske, izvozne, izseljeniške in mlekarke zadr., in poglobitvi zadružne misli med našim ljudstvom v Italiji, zadružni tečaji in zadružna potovanja. Pri tem se moram zahvaliti za vstrajno pomoč gospodom odbornikom, gospodom nadzornikom in našemu resvestnemu in požrtvovalnemu uradništvu.

Važna naloga, ki ne čaka le naše Zveze, ampak ki čaka zadružništvo sploh, je reorganizacija zadružništva v obliki osredotočenja zadružnih sil, ki se mora izvesti v najkrajšem času v dobrobit ljudstva in v interesu zadružne ideje same, ako noče ta postati smešna slika.

Časi, ko je Raiffeisen zasnoval svoj tip kmečke vaške zadruga, se ne povrnejo več. Novi časi so nam prinesli novih razmer, novih potreb. Izkušnje v naših krajih učijo, da more dobro vspevati le ona zadruga, ki jo vodi zato izvežbana in sposobna oseba, katera ne smatra vodstva zadruga le kot postranski posel. Taka oseba zamore pa to delati — če je gospodarsko že preskrbljena — tudi iz ljubezni in prepričanja, drugače pa le proti primernemu plačilu.

Zato je majhnim zadrugam po vaseh pri današnji draginji in pri majhnem zaslužku nemogoče spraviti v letu toliko skupaj, da bi si zamogle privoščiti uradnike, ki bi se procvitu zadruga posvetili in — kar je najvažnejše — širiti med ljudstvo zadružno idejo, ki je žalibog še tako malo razvita. Taka zadruga je zato

primorana, da životari in obstoja le na videz; ona je za zadružno organizacijo vsahla veja.

Da se temu odpomore, je potrebno, da se majhne zadruga, ki se ne morejo povspeti do lastnega življenja, pridružijo bližnjim zadrugam v gospodarskih ali zemljepisnih središčih in tako primorejo *da osredotočenja razpršenih zadruga, sil. S tem zaupanje ne bo trpelo, ampak nasprotno, raslo bo. Seveda morajo biti na čelu take večje zadruga ljudje, ki tudi zaslužijo popolno zaupanje ondotnega prebivalstva.*

Eden predpogojev za tako očitno potrebno osredotočenje zadružnih sil je pa *nepolitičnost* zadružništva in zadruga. Zato ponavljam zopet, ker vem, da ni nikoli odveč tega naglašanja, *da mora biti politika iz zadružništva enkrat za vselej odstranjena.*

Ako bi bilo svetovno zadružništvo kot zgolj gospodarsko-socialno gibanje, ki je imelo prvotno namen združiti v *gospodarskem* (ne političnem) *boju vse šibkejšo brez razlike proti gospodarsko-jakim elementom, ohranilo svojo neodvisnost od gibanj, ki so zasledovala politične in verske cilje, bilo bi zadružništvo že zdavna zavladovalo nad kapitalistično gospodarsko obliko, katera stoji danes tu morda še trdnejše nego pred 60. leti.*

Od začetka svojega obstoja se je naša Zveza živo zavedala tega zlatega nauka in je zato ostala zgolj *gospodarsko-zadružna ustanova*, brez vsakega političnega *priveska* ali *primesi*, kjer so bile vse zadruga kateregakoli že političnega značaja enakovredne. Taka bo moralna Zveza ostati tudi v bodoče, ako bo hotela uspešno izvesti nalogo, ki jo čaka, to je

1. poglobitev zadružne misli;
2. prenovitev našega zadružništva in organizacij ter
3. njih prilagoditev novim časom in razmeram ter novim potrebam našega ljudstva.«

Ali si poravnalnoročnino za „Gospodarski vestnik“?

Živinoreja.

Ing. Podgornik Anton:

IZKORIŠČANJE PLANINSKIH PAŠNIKOV.

Pašniki nam lahko donajajo le po tem lepe dohodke, ako jih tudi pravilno uporabljamo. Pri tem moramo paziti pravič na to, da popolnoma in pravočasno izkoristimo vso pašo, ki je vzrastla. Drugič pa je treba pašo tako izkoriščati, da s pasenjem ne zabranjujemo, pač pa pospešujemo, da izpodraste nova mlada paša.

Oboje pa se da doseči le, če prav uredimo in vodimo pasenje živine in popasenje paše. Zato je pred vsem potrebno, da vsak pašnik razdelimo v več oddelkov, najmanj pa v tri. Za velikost posameznih oddelkov je zlasti merodajno število glav živine, ki pride na pašo, množina in dobrotu paše ter čas, v katerem lahko zopet zraste popasena paša. Nikakor za ni potrebno, da so vsi oddelki pašnika enako veliki, temveč je še boljše in bolj koristno, če lahko napravimo večje in manjše oddelke. Najbolj primerne obsega je oddelek, ako lahko pasemo v njem živino najmanj dva in največ pa tri tedne.

Marsikateri planinski pašnik se da razdeliti ali je že razdeljen po svoji naravni legi in naravnih mejah v pripravne oddelke. Kjer pa tega ni, tam je treba napraviti umetne meje ali pregraje med posameznimi oddelki. Ker so naše planine navadno zelo kamenite, se priporoča zgraditi ograje in pregraje iz kamenja, ki so najbolj trdne in trajne. Obenem pa očistimo kamenja in izboljšamo na ta način tudi pašna tla. Kjer ni kamenja in manjka tudi potrebnega lesa, tam napravimo ograje in pregraje iz dobro pocinjene bodičaste žice.

Spomladi ob začetku pasenja popasemo najprej oni oddelek, v katerem je najlepša paša. Po popasenju tega oddelka popasemo drugi, potem tretji oddelek in tako naprej, dokler nismo po vrsti popasli vseh oddelkov, na kar se vrnemo zopet na onega, ki smo prvega popasli. Na ta način uvedemo na pašnikih nekako

pašno kolobarjenje. Vsak oddelek zase se tako popase kolikor mogoče hitro, na kar ostane nekaj tednov popolnoma v miru in zraste na njem do onega časa, ko pride zopet na vrsto za pasenje, že nova mlada paša. Živina ima pri tako urejenem pasenju dovolj dobre, redilne, okusne in sveže paše ves čas, dokler ostane na planini. Živina se bolj redi in nam donaja večje koristi. Mlečne krave nam dajajo več mleka, mlado govedo se lepo razvija in raste. Tudi lahko spravimo na pašnik nekoliko več glav živine kakor navadno ali pa ostane živina lahko delj časa na planini nego bi drugače ostala. To pa zategadelj, ker se s pasenjem živine po gotovem redu v posameznih oddelkih pašnika manj paše potepa ali pohodi in se vsa paša enakomerno in dobro popase.

Vse te prednosti in koristi, ki jih nudi urejeno pasenje živine, odpadejo, ako damo živini istočasno na razpolago ves pašnik, da hodi in se pase, koder hoče. Živali si iščejo in popasejo le boljše, slabšo pa pustijo.

Po pašniku nastanejo celi otoki nepopasene slabše paše, ki raste dalje in popolnoma dozori. Takšne zrele ali prezrele paše se živina loti in jo popase le v skrajni sili. Drugače pa ostane nepopasena in gre v izgubo. Pri izbiranju in iskanju boljše paše živina tudi pohodi, pokvari in uniči brez potreba mnogo paše. Pohodi in uniči se toliko več paše, čim večji in obsežnejši je pašnik v razmerju s številom živali, ki se pasejo, ker so potem tem bolj izbirčne pri pasenju; vsled tega ostane toliko več nepopasenih mest. Ako pa se morajo pasiti živali le v majhnem oddelku pašnika in bolj na gostem, je med njimi nekako živahno tekmovanje pri pasenju in nimajo časa in tudi ne prostora, da bi izbirale pašo, vsled česar popasejo vso pašo od kraja. Ako pasemo živino vedno črezinčez po pašniku, imamo v začetku preveč paše, pozneje pa jo naenkrat zmanjka. Kaj se to pravi, vedo povedati najbolje sirarji, ki se jim po-

tem od dne do dne niža množina mleka v sirnem kotlu.

Takšni in enaki so nedostatki in nepravilnosti, ki jih opazujemo pri izkoriščanju paše po naših planinah. Zato pa skušajte vsi posestniki in uživalci planinskih pašnikov, v kolikor niste tega že napravili, čimprej urediti svoje pašnike in pasenje živine po njih tako, da ne pojde nič več paše brezpotrebno v izgubo.

K. M.:

POSTAJE ZA SPUŠČANJE BIKOV IN NAKUP PLEMENSKIH PRASICEV NA GORIŠKEM.

Dasi je bila goriška dežela razkosana in je likvidacijski komisar že s pričetkom tekočega leta prekinil vsako deževanje v prilog našemu kmetijstvu, sta se prej deželni kmetijski urad in pozneje goriško podravnateljstvo urada za kmetijski potovalni pouk z vso vnemo zavzela za izboljšanje naše domače živinoreje.

Pred vsem je deželni kmetijski urad izposloval, da je furlanska pokrajinska uprava ugodila predlogu, da se ohranijo za nakup plemenskih bikov in za uredi-

tev postaj za spuščanje zalogi, ki so bili v ta namen določeni v preteklem upravnem letu in ki se niso mogli uporabiti, ker je bila tedaj cena plemenske živine v Švici previsoka in ker se je izjalovil radi kužne bolezni na parkljih in gobcu drugi poskus nakupa na Predarelskem.

Tako je bilo mogoče, da se je v zadnjih dveh mesecih nakupilo in izročilo voditeljem postaj za spuščanje bikov v srednjem govedorejskem ozemlju 23 čistokrvnih plemenjakov rujave švicarske pasme. V prihodnji jeseni se bo izvršil nakup druge skupine plemenjakov za občine, ki niso še preskrbljene z zadostnim številom potrjenih bikov.

Vsled prizadevanja pokrajinske živinorejske komisije in s prispevkom, ki ga je dala na razplago naša pokrajinska uprava, je bilo pred kratkom nakupljenih tudi 12 mrjaščekov in 18 svinjic izvirne nemške požlahtnjene pasme z visečimi ušesi. Živinorejci, ki želijo dobiti prešiče te pasme po nižani ceni, naj se zglasijo najkasneje do 10. junija t. l. pri podravnateljstvu urada za kmetijski potovalni pouk v Gorici, Via Trieste 43.

M. A.

Čilski soliter in njegov pomen v poljedelstvu.

(Konec.)

Poraba čilskega solitra prinaša brez dvomno pri vseh nasadih dobiček. Po goj je le pravilna letina ali vreme ter tudi pravilna in previdna raba tega gnojila. O tem pa pozneje. Nekaterim rastlinam se pripisuje to svojstvo, da srkajo dušik iz zraka. Radi tega mislijo nekateri, da tem ni potrebno gnojiti s solitrom. To svojstvo imajo v resnici res detelje, trave itd. Kljub temu pa se izplača gnojiti tudi tem s čilskim solitrom, kajti dušika pač ne morejo dobiti iz zraka v popolnoma zadostni množini. Tudi tukaj je treba pomagati s čilskim solitrom, seveda v manjših množinah, kakor pri drugih nasadih. Na primer: na travnikih in deteljščih krog 100 kg, za razne setve po

200 kg, za okopavine pa približno 300 kg na 1 hektar.

Kedaj naj gnojimo s čilskim solitrom? — Tega ne moremo natanko določiti. Gnojimo z njim, kadar je potrebno. Razun pri pravilnem gnojenju posameznim rastlinam, se ga poslužujemo spomladi za okrepitev ozimin, zlasti onih, ki so slabo prezimile. Pa tudi jeseni moramo že skrbeti, da okrepimo ozimine s čilskim solitrom.

Prav priporočljivo je gnojenje, ko so rastline močno v rasti, kajti ob tem času so dušika najbolj potrebne. In tedaj smemo pričakovati tudi najboljši uspeh gnojenja s čilskim solitrom. Obenem se nahaja ravno v tem največja korist tega

gnojenja, ker smo s pomočjo čilskega solitra v stanu, da damo rastlinam v času njihovega razvoja pravo in njihovim potrebam primerno množino dušika, ki ga lahko takoj povzijejo. Če vso potrebno množino čilskega solitra naenkrat potrosimo, je to velika napaka. Ker je dušik čilskega solitra takoj poraben, bi ga v tem slučaju imele rastline več, kakor jim ga je treba. Zato moramo trositi čilski soliter vedno polagoma v večih deležih, navadno po trikrat.

Kako gnojimo s čilskim solitrom? — To opravljamo na način: a) da ga po zemlji potrosimo in potem podorjemo, zavlačimo ali podkopljemo; b) da ga po zemlji potrosimo in pustimo, da ga dež v zemljo vtepe; c) da ga raztopimo v vodi in potem s to vodo rastline zalivamo.

Prvi način naj se uporablja na njivah in vinogradih, drugi na travnikih in deteljščih in tretji v vrtnarstvu.

Koliko solitra naj porabimo pri posameznih nasadih? — Za ozimne (pšenica, rdeča detelja, itd.) nam je treba vzeti 200 kg čilskega solitra na 1 hektar. Gnojiti moramo seveda tudi s kalijevo soljo (200 kg) in Tomasovo žlindro (500 kg). Nekoliko čilskega solitra — eno tretjino — že lahko potrosimo jeseni pri setvi, kajti s tem povzročimo, da setev hitro ozeleni in da se pred nastopom zime že dovolj krepko razvije. Drugo tretjino solitra potrosimo spomladi, ko začno setve zopet zeleneti, zadnjo tretjino pa 3 do 4 tedne potem.

Jare setve potrebujejo, razum kaljevih (150 do 200 kg) in fosfornatih gnojil (400 do 500 kg), še 150 do 200 kg čilskega solitra, katerega potrosimo tudi v treh deležih in sicer: prvi del pri setvi, drugi del, ko je setev iz zemlje pognala in tretji del čez 1 mesec.

Za okopavine velja skoraj isto, kar

pri jarih setvah. Treba je le nekoliko več čilskega solitra: 250 do 300 kg. Potrosi se pri setvi, pred prvim in drugim okopanjem. Kalijeve in fosfornate gnojila pa je treba pri vseh navedenih nasadih približno 14 dni pred setvijo potrositi in če mogoče podorati.

Na travnikih in deteljščih naj se potrosi prvi delež čilskega solitra zgodaj spomladi, druga 2 dela pa v presledkih po 3 do 4 tedne. Vsega skupaj zadostuje 100 kg na 1 hektar. (Kalijeve soli 200 do 250 kg, fosfornatih gnojil 600 do 700 kg.)

Iz med vseh nasadov se pri nas gotovo *sadno drevje* najbolj zanemarja. Toda tudi temu služi čilski soliter izborni. Za vsak kvadratni meter površine, ki jo pokriva drevesna krona vzemimo 50 gramov čilskega solitra. Zemlja naj se malo prekoplje in potem naj se zakrije soliter. Dodajmo še isto množino kalijeve soli, fosfornatega gnojila pa polovico več. Gnoji naj se tako, da se potrosijo gnojila še za pol metra izven drevesne krone. V času od maja do julija naj se gnojenje s čilskim solitrom ponovi. Kdor pa hoče zalivati, naj vzame na 1 liter vode 1 gram čilskega solitra.

Tudi v *vinogradu* zanemarjajo gnojenje s čilskim solitrom. Poskusi so dokazali, da čilski soliter ne upliva samo na pridelek grozdja, ampak povzroči tudi, da se les krepkeje razvije in bolje dozori. (Glej naš članek »Umetna gnojila v vinogradu«.) Mlajšim nasadom se gnoji na 1 hektar s 300 kg čilskega solitra, isto množino kalijeve soli in še enkrat toliko kakšnega fosfornatega gnojila. V strmih legah se priporoča le gnojenje rano spomladi. Le kjer so vinogradi na ravnem, se lahko potrosijo kalijeve in fosfornate gnojila že jeseni. Čilski soliter pa naj se potrosi do polovice zgodaj spomladi, druga polovica pa ob koncu aprila ali v začetku maja.

Ušaj Just:

Novi vinski zakon in naše vinogradništvo.

Marsikateri vinogradnik niti ne ve, da je pri nas od dne 26. marca 1924 v veljavi italijanski vinski zakon, kar je sicer bilo na kratko omenjeno že v zad-

nji številki našega lista. Nekateri vedo, pa se zanj nič ne brigajo. To pa ni prav, ker prav lahko se zgodi, da bo ta ali oni vinogradnik imel velike stroške in sit-

nosti vsled prestopka, ki ga je nevedoma napravil. Pa tudi drugače vsebuje italijanski zakon par točk, ki ne bodo ostale brez vpliva na naše vinogradniške razmere. Tem točkam hočem v prvi vrsti posvetiti svojo pažnjo.

Člen 2. tega zakona določuje, da je smatrati ona bela vina, ki vsebujejo pod 8% alkohola in ona črna vina izpod 9% alkohola kot *ponarejena*, če prodajalec nima potrjila, da je vino iz kraja, v katerem vina istega letnika niso bila v splošnem močnejša. Ker se pa pri nas večkrat zgodi, da vina v enem ali drugem kraju, ne dosežejo te stopinje, bi marsikdo utegnil imeti sitnosti vsled te določbe.

Zdaj pa par besed k tej točki. Predno je bil uveden italijanski vinski zakon v naše kraje, se je že veliko časa prej razpravljalo o tej točki pri tukajšnjih trgovskih zbornicah. K tej seji so bili povabljeni tudi zastopniki naših zadrug, ki so se vsi odzvali povabilu in tudi jaz sem bil navzoč, kot zastopnik deželne kmetijskega urada. Tedaj so se izrekli zastopniki naših zadrug proti temu členu in zahtevali so, naj se ta člen za naše kraje izpremeni, ali pa popolnoma opusti. Potem se je prah in ropot protesta polegel in nihče ni več govoril o tej stvari.

Ta člen povzroči ob slabih letinah gotovo lahko sitnosti marsikaterim vinogradnikom, ali ne moremo mu oporekati, da ima tudi za naše vinogradništvo svojo dobro stran. Mi živimo v državi, ki pridelava mnogo vina, kjer se vsled tega večkrat pojavi vinska kriza. V takih letih ne bodo mogli oni vinogradniki, ki bodo pridelali tako šibka vina, da ne bodo imela niti 8 stopinj alkohola, svojega vina po nobeni ceni prodati. To tudi občutijo že danes naši vinogradniki na svoji lastni koži. Zato pa bode mo morali uporabiti vsa mogoča sredstva, da izboljšamo kakovost našemu vinskemu pridelku. K temu bo gotovo pripomogla gornja določba vinskega zakona. Konečno pa moramo pomisliti, da je ta določba za celokupno italijan-

sko vinogradništvo velike važnosti, ker otežuje prodajo tropinčice kot pravo in primerno vino. V južni Italiji, namreč, kjer pridelujejo jako močna vina, bi lahko dosegli 7 do 8 stopinj alkohola z napravo tropinčice samo z uporabo tropin in vode brez sladkorja.

Druga taka točka tega zakona, ki bo našim vinogradnikom delala težave, omejuje svobodno držanje svežih tropin do gotove dobe, katera določi za vsako pokrajino posebej dotični prefekt. Neprijetnost te naredbe so občutili naši vinogradniki že preteklo zimo, čeravno se mi zdi nerazumljivo, da je veljala tudi za naše kraje še predno je bil uveden celokupni vinski zakon. Vsled pa že tako in tako onemogočene žganjekuhe, je hranjenje tropin že itak brezpomembno. Zato nam ta člen ne bo delal posebnih težkoč.

Za naše razmere je tudi neugodna določba v tem zakonu, ki prepoveduje vsako dodavanje sladkorja k moštu, kar je bilo po avstrijskem zakonu pod gotovimi pogoji dovoljeno za izboljšanje pridelka v slabih letinah. Italijanski zakon gre v tem pogledu še dalje in prepoveduje celo uporabo sladkorja za napravo tropinčice.

Še mnogo drugih točk vsebuje novi zakon, ki se razlikujejo od določil bivšega avstrijskega zakona. Te so pa za nas manjše važnosti.

Italijanski vinski zakon je moderen in dobro preiščen zakon. Ali vsakdo mora pripoznati, da je nemogoče ustvariti tak zakon, da bi bil za vse krajevne razmere, ki so v Italiji tako različne, enako dober. Le eno veliko napako ima, da ne poveruje nadzorstva posebnim vinskim nadzornikom, ampak raznim organom, ki po pretežni večini nimajo strokovne sposobnosti za to. Tudi kemičnih preizkuševališč primanjkuje, ki bi vršila potrebne analize vposlanih sumljivih vin.

Prav zadnji čas je bil vinski zakon zopet izpopolnjen s členom, ki štiti istovetnost tipičnih vin. Toda o tem prihodnjic.

Mlekarstvo.

Ing. Podgornik Anton:

O VPLIVIH NA MNOŽINO IN KAKOVOST MLEKA.

(Dalje.)

6. *Krmljenje.* Poleg zmožnosti pasme in posamezne živali za mlečnost vpliva krmljenje najbolj na tvorbo mleka. Že od nekdaj sem skušamo vplivati na množino in sestavo mleka s krmljenjem. S pokladanjem ali krmljenjem krmil spravljamo v živalsko telo vse redilne snovi, ki jih potrebuje žival za svojo prehranitev in za proizvodnjo mleka, mesa, masti, itd. Glavne redilne snovi pa so v krmilih beljakovine, tolšča, ogljikovi vodani (skrob, sladkor, itd.) Najvažnejše med vsemi redilnimi snovmi pa so beljakovine, ki so prvi pogoj za proizvodnjo mleka v vimenu. Kakor sploh vse beljakovine, se moreta tudi sirnina in mlečna beljakovina tvoriti le iz beljakovin in beljakovinastih snovi. Zato je pri krmljenju mlečne živine pred vsem potrebno skrbeti, da je v pokladanih krmilih dovolj beljakovin. Če n. pr. mlečna krava ne dobiva iz krmil dovolj beljakovin, ki so potrebne za redno tvorbo mleka, uporablja in nasdomesča v pokladanih krmilih primanjkujoče beljakovine s svojo telesno beljakovino, vsled česar shujša ali zmedli. Prav kmalu za živalsko telo ne more več tegniti in dokladati primanjkujoče beljakovine, vsled česar se množina mleka prilagodi in tvori le sorazmerno z množino krmskih beljakovin — mlečnost pade ali se zniža. Za proizvodnjo mlečne tolšče in mlečnega sladkorja niso brezpogojno potrebne beljakovine, ker se lahko tvorita iz tolšče in ogljikovih vodikov v krmu. Tudi teh redilnih snovi mora biti vedno zadosti v pokladani krmu, ako nočemo, da bo trpela mlečnost. Tudi rudninske snovi so važne za proizvodnjo mleka. Zato tudi te ne sme manjkati v pokladani krmu. Najbolje je, da dajamo mlečni živini redno po nekoliko kuhinjske (živinske) soli in fosforovislega klajnega apna med krmili.

Vedno pa naj se ravna množina in se posebej poudarjati.

kakovost krme, ki jo dobiva mlečna žival po mlečnosti. Če krmimo krave preveč dobro in tečno, lahko s tem zapravljamo krmila, ker se z množino krme, ki presega zahteve živali, ne da doseči takšno nadaljno zvišanje mlečne množine, ki bi se izplačevala. Če krmimo mlečne živali preslabo, se pa zniža množina mleka. Če imajo krave le malo mleka, potem že zadostuje, če jim krmimo samo seno in slamo. Ako pa imajo obilo mleka, potem jim moramo pokladati poleg sena in slame tudi lahko prebavljiva močna krmila (otrobe, oljnate pogače itd.), ki imajo mnogo beljakovin. Odmerek močnih krmil pa naj se ravna vedno po mlečnosti posameznih krav. Čim več mleka imajo krave, tem več močnih krmil naj dobivajo in obratno. Vedno pa pokladajmo močna krmila le v toliki meri, v kolikor se nam izplačujejo z namolženim mlekom. To izplačevanje pa je mogoče dognati edino le z redno poskusno molžev 1. in 16. dne vsakega meseca za vsako kravo posebej. To so v naprednih živinorejskih krajih že davno uvedli in dosegli lepe uspehe. Čas bi bil, da bi se tudi pri nas redno izvajala. Pri krmljenju mlečne živine moramo namreč imeti vedno pred očmi, da je za nas ona žival največje gospodarske vrednosti, ki nam da kolikor mogoče več mleka in mlečnih dragocenih sestavin pri kolikor mogoče manjših izdatkih za krmo.

Kako vpliva sveža zelena krma in paša na mlečnost krav, je bilo že prej navedeno. Na večjo mlečnost krav se skuša vplivati tudi z bolj vodenimi krmili, posebno pa s takozvanimi napoji. Ti sestojijo iz vode, med katero je pri mešano več ali manj otrob, moke ali oljnatih pogač. Toda za mlečne krave nikakor ni zdravo, če jih prisilimo, da popijejo na račun med vodo pomešanih močnih krmil čezmerno množino vode. Posebno škodljivo je to za plemenske živali. Tudi nimamo od tega posebno velikih koristi.

Da vpliva red v krmljenju zelo dobro na mlečnost živali, menda ni treba (Dalje.)

Vinogradništvo.

ČE JE TOČA TRTE POBILA.

Ako so trte meseca junija ali julija le malo poškodovane po toči, se popravijo same ob sebi v kratkem. V tem slučaju naj se trte samo dobro poškopijo z galično raztopino.

Močnejša toča odseka navadno pogankom vršičke in razcefedra listje, trših delov poganjkov in zaroda pa ne poškoduje močno. V takem slučaju naj se trte pustijo pri miru. Ako je ostal poganjek cel, poženejo speča očesa že v tistem letu, četudi je vršiček odsekan. Takrat napravijo trte vse polno stranskih poganjkov, to je, zdivjajo. Ko se takšne trte podvezujejo in čistijo, naj se pusti na koncu presekanega poganjka le po eden, najlepši vršni zakotni poganjek, vsi drugi naj se skrajšajo na dva lista. Skrbeti pa moramo tudi, da se takšne trte večkrat in pravočasno poškopijo in požveplajo.

P. G.:

PREŠČIPAVANJE TRTNIH
POGANJKOV.

Preščipavanje ali krajšanje trtnih poganjkov zasleduje mnogovrstne namene. S tem hočemo doseči: da grozdje preveč ne debeli, da ni preveč v senci, da se sok, ki prihaja v trto ne uporablja po nepotrebem in da ga izrabijo oni poganjki, iz katerih nameravamo pridobiti bodoči trti palce in napenjalce.

Ko je trta že odcvetela in ko postanejo jagode precej debele, skrajšamo vse one poganjke, ki so obloženi z grozdom in ki jih v bodoče ne bomo rabili za palce ali napenjalce, pri četrtem listu nad vrhnim grozdom. Ako smo poganjek odščipnili in ako se na onem mestu, kar je pri trti navadno, nahaja tik glavnega očesa šibak poganjek, takozvan zakotnik, potem se poganjek podaljšuje po tem in prevzame nalogo odščipljenega vršička. Če pa slučajno na onem mestu ni zakotnika, potem se razvije in požene glavno oko, ki prevzame tudi ulogo prejšnjega odščipljenega poganjka. Ko preščipnemo glavni poganjek, prehaja ves oni sok, ki je prej nasičeval odščip-

ljeni poganjek, v grozdje in druge trtne dele. Takrat grozdje v nekaj dnevih odбели, listi postajajo veliki in temnozeleni, neskrajšani poganjki pa se krepkeje razvijajo. Par dni potem, ko smo vršičke prikrajšali, pa prihajajo na njih mesto novi poganjki. In sok, ki bi moral po vinogradnikovem namenu prehajati v od njega določene trtne dele, vhaja po nemarnem v nove vršičke. Potrebni trtni deli pa zopet zastajajo v rasti. Da se temu odpomore, se nov poganjek zopet preščipne ali skrajša na dve očesi. Pozneje zrasteta na tem zakotniku zopet eden ali dva zakotnika. Toda tudi teh ne smemo pustiti rasti dalje. Če je en sam, naj se zopet preščipne, če sta dva drug za drugim, naj se gorenji popolnoma odreže, dolnji pa skrajša zopet na dve očesi.

Večkrat pa se žalibog pripeti, da trtorejec napravi napako in preščipne poganjek, ki je z grozdom obložen, že pri prvem listu, nahajajočim se nad gorenjim grozdom in da odščipne celo oni list, ki raste na onem poganjku, grozdu nasproti. Tako postopanje je grozdu v veliko škodo. Če se preščipne poganjek preblizu grozda ali celo odščipne list, ki je blizu grozda, uniči se trti oni važen del. — listje, — ki ima nalogo dovajati trti prebavljen sok.

Zakotniki se ne nahajajo le na onih poganjkih, ki rodijo, ampak tudi na takih, ki so ostali neskrajšani ali na bodočih palcih in napenjalcih. Tudi ti zakotniki so trti le na škodo, ker ji odtegujejo sok po nepotrebem. Zato moramo tudi te večkrat preščiniti ali skrajšati na način, kakor smo ga prej opisali. Če trte čvrsto poganjajo in če delajo poganjki preveč sence v vinogradu in so že do polovice odvrneli, naj se skrajšajo v drugi polovici avgusta tudi do takrat še ne preščinjani poganjki ali bodoči palci in napenjalci za tretjino dolžine. Če te poganjke skrajšamo, imajo solčni žarki lažji dostop do trt. Les, ki je določen za prihodnje leto, dozori veliko poprej, polnejše in tudi očesa postanejo rodo-

vitnejša. Kvarno pa je skrajševati te vrste poganjkov prezgodaj. Če se preščipne preveč zelen poganjek, potem ta ne odrveni. Obenem pa nastane tudi nevarnost, da glavna očesa še isto leto poženejo. In četudi bi ne pognala, bi se pa lahko preveč močno razvila, vsled česar bi po zimi pozebla.

Ako poganjajo trte šibko ali če so prizadete po kakšni bolezni, naj se poganjki, ki so namenjeni v bodočem letu za palce ali napenjalce, nikakor ne krajšajo. Pri takih trtah preščipavanje ni umestno, ker bi šibka ali bolna trta po takem delu še bolj oslabela.

ŽVEPLANJE PROTI PLESNOBI.

Čas prvega žveplanja pri trti je tu. Ne bo škodovalo, če naše vinogradnike opozorimo na nekatere temeljne predpogoje za uspešno opravljanje tega posla.

Žveplanje bo rodilo uspeh le tedaj, ako ga izvršiš ob suhem in solnčnem vremenu ter ako uporabljaš za to le prvo vrsto *fino zmleto žveplo*. Na to moriš prav posebno paziti. Čim finejši in drobnejši je žveplo in čim bolj natančno ga razdeliš po trti, tem bolj gotov ti je uspeh. Tega dejstva pa se naši vinogradniki ne popolnoma zavedajo in ga tudi ne dovolj upoštevajo. Večini naših vinorejcev je *cena žvepla* glavna

stvar, na katero skrbno gledajo. Za to pa kupujejo žveplo, v katerikoli trgovini, le da je po ceni. Na kakovost, na kar bi moral vsakdo prav posebno paziti, pa se ne ozirajo. Le da prihrani pri kilogramu par borih stotink, pa kupi marsikdo zmes, ki je veliko manj vredna, kakor je odštel za njo. Vsakemu bi moralo biti znano, da na debelo zmleto žveplo le malo ali prav nič ne učinkuje. Vinogradnik, ki si je priskrbel takšno slabo tvarino, ne doseže v vinogradu zaželjenih uspehov. Potem pa se jezi, da žveplanje nič ne koristi; ne pomisli pa, da je temu v prvi vrsti le sam kriv.

Ko torej kupuješ žveplo, glej prav posebno na to, kje ga kupiš. Gotovo je, da se izborno žveplo prodaja le v zanesljivih trgovinah, kakor sta zalogi slovenskega kmetijskega društva v Gorici in Tržaške kmetijske družbe v Trstu. Najfinejšo žveplo prihaja na trg pod označbo *ventilirano* ali *vejano žveplo*, ki se prodaja v gostih, bombažastih vrečah. Čeprav je pri kilogramu nekaj dražje, pride žveplanje z njim ceneje kakor z grobim žveplom, ker gre zmletega žvepla na kilogram mnogo več, to je večja mera. Razen tega je učinek bolj gotov. Razume se, da moramo za pravilno žveplanje rabiti tudi dober žveplalnik.

Sadjarstvo.

Ušaj Just:

BOJ ŠKODLJIVCEM SADNEGA DREVJA.

Najbolj nadležna in tudi najbolj škodljiva mrčes na našem sadnem drevju, zlasti na breskvah in mladih črešnjah je *listna uš*. Vsled srkanja soka iz listov, se ti zgubančijo in zvijejo, listne uši pa najdejo zavetišča v notranjščini gub na spodnji strani lista. Tu jim je težko priti do živega. Zato moramo začeti s pokončavanjem listnih uši zgodaj, ko je živalic še malo in se listje še ni, ali malo zvilo in zgubančilo. Čim se je pojavila na tem ali onem drevesu listna uš, začnejo lezti na drevo tudi mravlje.

Te srkajo sladek sok, ki ga izločujejo listne uši.

Listnih uši je v enem letu več, v drugem manj. To zavisi od vremena. Če po dežju in hladu nastopi toplo vreme, izločuje rastlinsko listje sladko mano in listne uši se grozovito naglo razmnožujejo.

Proti listnim ušem je najboljši arzenski apnenec, tobačni izvleček in zeleno milo. Prvega pe potrebno $\frac{1}{2}$ kg na 100 litrov vode. S to tekočino se poskropijo drevesa z navadno vinogradniško škropilnico.

Tobačni izvleček, ki pa tako močno ne učinkuje, kakor arzenski apnenec, ki

je močan strup, prodaja monopolska tobačna uprava.

Velik škodljivec, zlasti na jablanah je *jabolčni molj*. To je mala gosenica, ki napravi jabolka piškava. Taka jabolka ne dozoriijo, ampak padejo z drevesa.

Proti temu škodljivcu se borimo na ta način, da odpadlo črvivo sadje pobere mo in ga uporabimo za kis, sušenje, itd. Če pa puščamo črviva jabolka ležati pod drevesom, izlezejo iz njih molji, ki splezajo na deblo in se tu pod razpokano skorjo zabubijo. To dejstvo pa lahko koristno izrabimo: nastavimo jim na debelu past. Ta past, ki si jo lahko vsakdo napravi, ni nič drugega, kakor svitek slame, ki ga privežemo okoli debela. V to slamo se zatečejo gosenice in tudi drugi škodljivci, kakor *cvetoder*, da se tu zabubijo, oziroma kot hrošči prezimijo. V sredi zime enkrat se od strani slamnati svitek in sežge s škodljivci vred. Te slamate ovitke napravimo v mesecu juniju, ali najkasneje v juliju.

Veliko škodo delata tudi na črešnjah *črešnjeva muha* in *listna osa*. Prva dela črešnje črvice, zlasti črvice in

mehkuže, druga pa sama ni škodljiva, ampak njene ličinke, ki so črnim polžkom podobne. Te ličinke razjedajo listje, da ostane sama mrežica listnih žilic. Proti obema je le težko kaj storiti. Še najbolj uspešno se je izkazalo pozimsko prekopavanje zemlje pod drevesi. Tu v zemlji se namreč ličinke zabubijo in prezimijo. Proti ličinkam listne ose pomaga tudi arzenikov apnenec, ki se v trgovini dobi pod imenom »Azol.«

Na hruškah in zlasti na jablanah se rade naselijo v velikih gnezdih gosenice. Ob lepem vremenu se zarijejo po drevesu in žrejo listje, ob slabem vremenu pa tičijo v svojih gnezdih. Tu jih najlažje zatiramo ali s sežiganjem s posebno petrolejko, ali pa s tem, da gnezda z vršičkom vred odrežemo in jih sežgemo. V to svrhu dobro služijo posebne škarje za gosenice, ki se nataknejo na dolgo palico.

Tu sem naštel sam nekaj škodljivca mrčesa, ki dela po leti škodo in preglavice sadjerejcu. V resnici pa je poleg teh škodljivcev, še veliko, veliko drugih. Zato kmetovalci, boj škodljivemu mrčesu. V tem boju nastopajte s vsemi sredstvi in skupno, ker šele po tem bo uspeh popoln.

Vojna odškodnina.

Gorkič France:

POMEN 13. MAJA 1923 ZA VOJNE OŠKODOVANEC.

Od več strani so nam došla vprašanja, s katerimi se želijo pojasniti, kakšnega pomena je 13. maj 1923 za vojne oškodovance, to je, kakšnih dobrot in večjih ugodnosti je deležen oni oškodovanec, ki je spravil svoje odškodninske zadeve pred omenjenim rokom na čisto, in v čem obstojajo neugodnosti za take oškodovance, ki so prišli še le po 13. maju 1923 na vrsto z ureditvijo svojih zadev.

Danes bo gotovo že vsem znano, da se vojna odškodnina ne plačuje več v gotovini, temveč v posebnih vrednostnih papirjih, imenovanih »beneške ob-

veznice«. Te papirje oškodovanec lahko proda po borznih tečajih. Ti tečaji se menjajo. Sprva so se obveznice prodajale po 75% imenske vrednosti danes pa plačujejo za nje že 88% (in tudi 90%) to je za vsakih 100 lir v obveznicah, dobiš 88 lir v gotovini. Izguba znaša v tem slučaju 12%, dočim je prvotno znašala 20% do 25%. Torej se vrednost obveznic boljša.

Morali smo to omeniti, ker je ravno vrednost obveznic važna pri presojanju ugodnejšega in slabšega položaja vojne oškodovanca z ozirom na rok 13. maja 1923. Ker je zadeva precej zamotana, bomo v naslednjem skušali z dvema primeroma nazorno pojasniti vso stvar, oziraje se pri tem edino le na poslovanje deželnega zemljiško-kredit-

nega zavoda v Gorici pri izplačevanju predujmov.

Oškodovanec A. je dobil od imenovane zavoda 40.000 lir predujma za vzpostavitev svojega porušenega poslojstva. Tozadevno menico je podpisal pred 13. maja 1923. Ker je delo dobro napredovalo, mu je zavod v obrokih izplačal ves dovoljeni predujmi. Med tem je oškodovanec sklenil v finančno oblastjo dogovor, na podlagi katerega se mu je odmerila končna odškodnina 50.000 lir, upoštevaje pri tem količnik, ki je veljal v dobi obnovljanja. Pri likvidaciji dobi naš oškodovanec sledeči račun: Prizna se mu odškodnina 50.000 lir; finančni povrne na njegov račun zavodu za dovoljeni predujmi v gotovini 40.000 lir, za ostalih 10.000 lir pa mu nakažejo brezneške obveznice. V tem slučaju torej dobi oškodovanec, odnosno zavod, izplačanih 40.000 lir v gotovini in le 10.000 lir v papirju. Po današnjem tečaju izgubi, ako papirje proda 12% le od svote 10.000 lir, svota 40.000 lir pa ostane nedotaknjena.

Oškodovanec B., ki je hotel biti bolj prebrisan, je sicer vložil na zavod prošnjo za predujmi pravočasno, zavod mu je tudi dovolil predujmi, a prvi obrok je potegnil po 13. maja 1923, to je menico je podpisal po omenjenem roku, ker je šele takrat sklenil s finančno dogovor, na podlagi katerega mu je bila določena končna odškodnina 50.000 lir. Zavod pa mu je, v tem slučaju izplačal le 35.000 lir kot predujmi, to je 75% odškodninske svote, ne glede na to, kedaj je stavbo obnovil. Razume se, da pride pri odmeri odškodnine, kakor izplačila predujma v poštev količnik v dobi, ko se je stavba obnavljala. Ker je vse v redu, pride pri financii do končne likvidacije zneska 50.000 lir. Toda račun je tukaj drugačen kot prej.

Financa prizna oškodovancu znesek 50.000 lir, a ves le v papirjih. Ker pa dobi zavod povrnjen predujmi 35.000 lir v gotovini, oškodovanec pa ima le papirje na razpolago, mora tedaj od obveznic v znesku 50.000 lir toliko prepustiti zavodu da je krita njegova terjatev. Ker pa 35.000 lir v obveznicah ni

nikoli 35.000 lir v gotovini, izgubi oškodovanec že za te obveznice, po današnjem tečaju najmanj 12%. (Vse te operacije izvrši financa sama. Kako, to je za nas postranskega pomena. Omenimo naj še, da je tečaj, ki pride za finančno v poštev, oni, ki je veljal tri dni pred končno likvidacijo. Ta tečaj je lahko nižji ali višji, kakor smo ga prej omenili.) Če proda še ostale obveznice, izgubi tudi pri teh najmanj 12%. Z eno besedo, oškodovanec B. izgubi od cele svote 50.000 lir najmanj 12%, če upoštevamo za naš račun tečaj 88%.

Razlika postopanja pred in po 13. maju 1923 je torej v bistvu ta, da dobi oškodovanec A. le deloma izplačilo odškodnine v papirjih, je torej njegova izguba manjša, dočim dobi oškodovanec B. vso odškodnino v papirjih in je torej pri prodaji hujše prizadet. A bi izgubil 1200 lir, B pa 6000 lir.

POZOR JAVNOPRAVNA BITJA!

Kakor je splošno znano, se predpisi glede vojne odškodnine, ki pritiče javnopravnim bitjem (pokrajinam, cestnim odborom, okrajnim šolskim svetom, občinam, cerkvenim oskrbništvom itd.) razlikujejo od onih, ki veljajo za zasebnike. Posebno roki za prijavljanje škode in za vlaganje tozadevnih prošenj so bili drugačni.

S kr. odlokom z dne 9. marca 1924 št. 420 (Uradni list kraljevine št. 81) pa so izdane nove določbe v tem pogledu. Opozarjamo vse naše občine in druge javne uprave na to. *Do 30. junija 1924 se morajo že vložene prošnje na pristojna oblastva izpopolniti z vsemi predpisanimi prilogami in listinami.* Ako so bile svoječasno napravljene le navadne prijave, je treba te do označenega roka opremiti z vsemi listinami. Kdor zamudi ta rok, izgubi pravico do vojne odškodnine, ker se pozneje vložene listine ne bodo pod nikakim pogojem upoštevale.

Ta opomin velja le javnopravnim entam: občinam, cerkvenim oskrbništvom, cestnim odborom, šolskim upravam in sličnim. Zasebniki ne prihajajo pri tem prav nič v poštev.

UKINJENJE PREDUJMOV.

S kr. odlokom z dne 7. maja 1924 je izšla odredba, s katero se ukinja izplačevanje predujmov na račun vojne odškodnine. Zvezni kreditni zavod, ki je s prispevki iz državnih sredstev, nakazoval predujme, je dobil nalog, da mora stopiti v likvidacijo z vsemi svojimi podružnicami in ustanoviti poseben ločen oddelek, ki more takoj vse pripraviti za pričetek in vršitev likvidacijskih poslov.

Kakor smo poizvedeli bo deželni zemljiško kreditni zavod v Gorici, ki je

tudi posloval kot podružnica Zveznega kreditnega zavoda v Benetkah, sprejema *mal prošnje* za predujme le še *do 15. junija 1924*. Od takrat dalje ne pride nobena nova prošnja več v poštev. Predvideva se, da bodo do konca leta 1924 vse prošnje rešene in tudi vsi že dovoljeni predujmi, posebno za stavbne škode, izplačani.

Oni, ki niste še dobili predujmov, a imate svoje odškodninske zadeve v redu, ne odlašajte več z vložitvijo prošenj za predujme.

V r t n a r s t v o .

ZALIVANJE IN OKOPAVANJE.

Eden najvažnejših poslov, ki jih moramo opravljati na vrtu in pri zelenjavi sploh je brezdvomno ravno zalivanje. In pri tem delu, ki ga smatramo navadno za najlažje, ako imamo dovolj vode na razpolago, marsikdo hudo greši. Skoraj običajno je, da zalivamo z mrzlo vodo, ki smo jo vzeli naravnost iz vodnjaka. To je pogrešeno. Ako zaliješ zemljo, ki je vsa sparjena od solnčne vročine, z mrzlo vodo, napraviš rastlinam skoraj več škode kakor koristi. Tudi narahlo škropljenje le po vrhu zemlje ne izda mnogo. Voda v tem slučaju na razgreti zemlji hitro izhlapi. Mnogo bolje je, da zaliješ vsako posamezno rastlino posebej in dobro. Važno je tako zalivanje posebno v času šuse, ker potem ti ni treba vsak dan zalivati.

Važnejše kot zalivanje pa je pogosto in večkratno okopavanje. Če redno

zalivamo, dobi zemlja po vrhu precejšnjo trdo skorjo, ki jo moramo zdrobiti, da ne ovira razvoja rastlin. Kakor je treba listju zraka, tako ga potrebujejo tudi korenine. Če pa je zemlja po vrhu trda, je dostop zraka do korenin precej otežčen. S tem je oviran tudi dohod ogljenčeve kisline v zemljo, ki je neobhodno potrebna za razkrajanje raznih rastlinskih redilnih snovi. Skozi zrahljano zemljo pa lahko vsrkavajo korenine vse snovi, ki so potrebne za dobro uspevanje rastlin.

V rahlo zemljo lahko prodre tudi dež in rosa, kar ni brez pomena. Z večkratnim okopavanjem se zatre tudi plevel, še predno se more bohotno razrasti in priti v seme. Okopavanje naj se vrši vsake tri tedne, ali pa sproti, kakor hitro se je napravila po vrhu zemlje skorja. Opravlja naj se kolikor mogoče plitvo, da se pri tem ne preveč poškodujejo nežne koreninice zelenjave.

D a v k i i n p r i s t o j b i n e .

Gč.:

DAVČNA OPROSTITEV NOVIH STAVB.

V zmislu člena 1. kr. odloka z dne 8. marca 1923. št. 695 (Uradni list kraljevine št. 84 z dne 10. aprila 1923) velja glede odpisa državnega davka in vseh doklad na nove stavbe sledeče:

Davka ter dotičnih občinskih in pokrajinskih doklad so *proste* za dobo *petindvajsetih let*, vse stavbe, ki jih na *novo* zgradijo zasebniki ali družbe katerekoli oblike, *tudi zadruga*, za stanovanja, v gostilniške namene, za urade ali skladišča ter prostori, kakor tudi vse prizidave ali višanja takih stavb, *le da se je dotična gradnja pričela in končala v ča-*

su od 5. julija 1919 do 31. decembra 1926.

Stavbe, ki jih zgradijo občine ali druga slična javna bitja, brez podpore države, so proste davka trideset let.

Za doseg priznanje davčne oprostitve mora prizadeta stranka napraviti posebno vlogo na pristojno kr. davčno poslovalnico na koleka prostem papirju. Prošnji je treba priložiti sledeče listine: a) stavbeni načrt, potrjen od pristojne oblasti (županstva, pravilno kolekovan), b) stavbeno dovoljenje, ki ga je izdalo županstvo (kolekvano po predpisih), c) izjavo županstva o uporabljivosti prostorov (pravilno kolekvano), č) opis poslopja (število prostorov, njih namen, velikost) in d) dokaz,

da je stavba na novo zgrajena z lastnimi sredstvi (in ne na račun vojne odškodnine ali s podporo države).

Istočasno kakor prošnja za odpis davka pa naj se vloži prijava nove zgradbe davčni poslovalnici na tiskovini, ki jo lahko vsakdo dobi v občinski pisarni ali pa pri davčni poslovalnici sami.

Priporočljivo je, da vsak zasebnik, društvo ali zadruga zaprosi za davčno oprostitev, kakor hitro je stavba dovršena in priznana njena uporabljivost. Na ta način so najlažje izognejo raznim sitnostim, ki bi jih drugače lahko delali davčni organi, če odlašajo s svojo prošnjo za oprostitev.

Vprašanja in odgovori.

Št. 25. — P. I. iz G. — V odgovor na Vaše vprašanje smo priobčili v današnji številki članek »Pomen 13. maja 1923 za vojne oškodovance«, Prečitajte ga, in boste takoj na jasnem, koliko odškodnine odnosno predujma lahko dobite!

Št. 26. — M. Z. v T. — Članek »Davčna oprostitev novih stavb«, ki je priobčen v pričujoči številki Gospodarskega vestnika, je odgovor na Vaše vprašanje. Mislimo, da so pojasnila dovolj izčrpna. — Le oglasite se še!

Št. 27. — K. iz G. — Ker smo slična vprašanja dobili tudi od drugih, smo pod naslovom »Obdačenje medu« v tej številki našega lista dali Vam in vsem drugim potrebnih pojasnil. Upamo, da se boste zadovoljili tudi s tem.

Št. 28. — B. J.: — Vi prašate: Ali je mogoče uplivati na obliko rogov pri goveji živini? Neki moj sosed trdi to z vso resnostjo. Meni se zdi stvar neverjetna.

Odgovor: Vaš sosed ima prav. Je že stara stvar, da moramo pri mladi goveji živini poljubno usmeriti raščo rogov. V to svrhu napravimo na strani, kjer se bo rog razvijal, dva ali tri male ureze v velikosti par milimetrov. Na ta način moremo potem polagoma dati rogu poljub-

no smer, ako še zraven pritrdimo na roge posebne, za to prirejene oblike iz lesa. Ali to delajo le živinorejci izrazitih pasem, kjer je živinoreja silno razvita.

Št. 29. — O. P. — Vi pišete: Slišal sem, da baje vpliva krompir slabo na kakovost mleka posebno pa na smetano. Ali je to res?

Odgovor: Razna kmetijska poizkuševališča so se že pečala s preiskovanjem, ali in kako upliva krmljenje s krompirjem na smetano glede njegovega predelovanja v maslo. V treh dobah, od katerih je trajala vsaka približno tri tedne, je dobivalo pet krav menjaje kot temeljno pičo 7 kg sena, 3 kg otrob in 3 kg korne razne moke, ali k temu še 10 kg repe ali 7.5 kg krompirja. Za predelavo smetane, ki se je pobrala v posamezni dobi krmljenja, v maslo, se je porabilo povprečno: ko se je pokladala le glavna piča 34, glavna piča z repo 36 ter glavna piča s krompirjem pa 86 minut časa. Glede sestave smetane odnosno masla se pri krompirjevi hrani ni ugotovilo nič značilnega, le vsebina toliščobnih kislin smetane se je zdelala nekoliko višja. Iz tega torej sledi, da vpliva krompir na smetano v tem zmislu, da se iz take smetane maslo počasneje dela.

D r o b i ž .

Uradi za kmetijski potovalni poduk so začeli poslovati na Goriškem 1. maja 1924. — Dobili smo o tem obširnejši članek, ki ga priobčimo v prihodnji številki, Goriško podravnateljstvo teh uradov se nahaja v Gorici na bivši slovenski deželni kmetijski šoli.

Kraški in vipavski vodovod. — Že mnogo zasebnih in javnih činiteljev je delovalo na rešitvi tega vprašanja. Prišla je vojna in oba vodovoda sta bila napravljeni. Po vojni pa sta obe napravi ostali, ne da bi imeli pravega gospodarja. In v tem stanju se skoro nahajata še danes. Da, še na slabšem! Država pravi, da je vse vodovodno ocevje kot vojni plen njena last. Če ne bodo prizadete občine poskrbele za redno upravo vodovodov, bo vse odnešeno. V svrhu, da se spravi ta stvar na čisto, je pokrajinska uprava furlanska sklicala dne 27. maja 1924 v Gorico sestanek vseh prizadetih občin, da sklenejo ustanovitev posebnega enotnega upravnega bitja, ki naj vzame zadevo odločno v roke. Ta namen se je dosegel. Ustanovi se poseben konzorcij, h kateremu pristopita razen prizadetih občin tudi država in pokrajina kot prava člana. Zdi se, da bi takšen konzorcij bil delazmožen organizem. — O predmetu bomo še poročali.

Prijava vinogradov. — Zakon o strupeni rosi in o konzorcijih v varstvo vinogradništva je raztegnjen na nove pokrajine. Z ozirom na to je ministarstvo narodnega gospodarstva odredilo, da se tudi v naših krajih taki konzorciji čimprej spravijo v življenje. Vsled tega morajo naši vinogradniki prijaviti pri svojih županstvih obseg vinograda in število trt, ki jih imajo. V Gorici naj se prijava izvrši na municipiju, prvo nadstropje, vrata št. 34, kar najhitreje.

Osmi čebelarski kongres se bo vršil letos v Bolonji. Vpisnina znaša 10 lir za osebo. Tajnik kongresa je dr. Atilij Contini v Ankoni. Kdor bi želel se udeležiti kongresa, naj se prijavi pri

tem gospodu. Njemu naj se sporočijo tudi morebitne želje in predmeti, ki naj bi prišli v razgovor na zborovanju.

Neposredna železniška zveza Italije z Anglijo je upostavljena. Železniški vagoni, naloženi z blagom v naši državi, pridejo naravnost na namembne postaje v Angliji, angleški pa na italijanske postaje. Za prehod celih vlakov čez morje, ki loči evropsko celino od angleških otokov, so se zgradile posebne železne ladje, katerih krov je enak železniški postaji, sposobni za sprejem 54 železniških voz. Na končni obmorski postaji zdrdra cel vlak na tako ladjo, ki ga potem prenese čez vodo, do obmorske postaje na nasprotni strani, kjer zdrdra vlak zopet na suho in dalje do svojega cilja. Ta prometna uvedba je velike važnosti za pospeševanje trgovskih stikov med obema državama. Z njo se prihrani mnogo na času, na stroških za prekladanje, na ovojninah, itd.

Merosodni urad v Gorici na trgu sv. Antona je pričel 15. maja zopet delovati. Žigosa sode in uteži ob predelkih, torkih in sredah od 9. do 12. ure. Opozarjamo na to naše ljudstvo.

V olajšanje izvoza vina v inozemstvo je dovolila vlada za dobo od 1. maja do 30. junija 1924 za prevoz domačih vin, ki so namenjena za tuji trg, 30% popusta pri prevoznini na vseh progah državnih železnic.

Za gozdarsko in planšarsko razstavo v Tolminu, ki se bo vršila tekom meseca avgusta 1924, so pripravljala dela v živahnem teku. Ustanovil se je razstavni odbor, kateremu je dala pokrajinska uprava v Vidmu na razpore 5000 lir.

Pridelek svile na celem svetu se je zvišal leta 1922 za 2.940.000 kg, to je za 10.03% več kot prejšnje leto. Povsod je pridelek bil večji, razen v Indijah. V naši državi je znašal povišek 530.000 kg.

Velesejm v Ljubljani se bo vršil letos v času od 15. do 25. avgusta.

Čebelarški vestnik.

PREVAŽANJE NA PAŠO.

Donos čebelarstva je popolnoma odvisen od paše. Ako v tvojem kraju spomladi rastline prav skromno medijo, ali pa julija, avgusta paša skoro popolnoma preneha, v ne preveč oddaljenem kraju pa je bira dobra ali prav dobra, ne ustraši se truda in stroškov prevažanja. V navadnih letih se ti gotovo izplačajo. Posebno prevažanje v poznem poletju je velike važnosti. Matica zaleže mnogo satorov z oplojenimi jajčeci, zalega izleze do konca septembra. Ker v tem času ni več mnogo dela izven panja, mlade čebele ne izčrpajo svojih moči, prebijejo zmagovito boj z zimskimi neprijetnostimi, čebele pridejo močne v pomlad in se razvijajo čebelarju v veselje in korist.

Vozi čebele samo v take kraje, kjer je res izdatna paša in kjer ni preveč domačih čebel. Če bi vsled vremenskih nezgod (toče, suše, itd.) ne bilo upanja na pašo, ne potuj. Svojih čebel ne postavljaljaj v bližino čebelnjakov domačih čebelarjev, kajti takrat so tvoje čebele najbolj varne, ako ne delajo domačinom resnične ali dozdevne škode. Tudi v bližino poti in cest ne postavljaljaj svojih panjev!

Prevažaj samo močne družine z dovoljno zalego in z mlado matico. Starejše matice po prevažanju rade preležejo, kar donosu in razvoju družin v dotičnem in prihodnjem letu ni v korist.

Med vožnjo skrbi za zrak in vodo (mokra goba.) Če moreš, snemi pri A. Ž. panju vratica. Mrežasta okenca od zadaj dobro pritrdi, žrelo pa previdno in dobro zapri z luknjastimi zapirali, da more skozi nje dohajati zrak v panj. Če tega ne napraviš pravilno, se ti zna zgoditi, da se ti čebele vsujejo med vožnjo iz slabo zaprtega panja. Potem glej, kako se izmažeš, ker se v takem slučaju čebelar ne nahaja ravno v zavidanja vrednem položaju. Priporočljivo je tudi, da si pro-

stor, kjer nameravaš v tujem kraju postaviti čebelam nov stan, že prej pripraviš.

Gorkič France:

UŽITNINA NA MED.

V zmislu kr. odloka z dne 26. septembra 1923 št. 2030 so občine upravičene uvajati od 1. januarja 1924 dalje posebno občinsko užitninsko davščino na med, ki se prodaja na drobno. Pod na drobno prodajo medu je mišljeno prodajanje pod 30 kg. Če kdo prodaja svoj med le v množinah nad 30 kg, potem njegov medeni pridelek ni podvržen užitnini, če pa ga oddaja tudi v manjših količinah, mora ves svoj med prijaviti za obdačenje.

Skoro vse naše občine so užitnino na med tudi uvedle. Višina te davščine je odvisna od števila prebivalstva, ki ga ima občina. Najnižja odmera znaša 10 lir od 100 kg, ki se potem stopnuje. V Gorici znaša davščina že 20 lir, v Trstu pa 50 lir od stota, v večini naših občin pa po 10 lir.

Pobirajo to užitnino ravno iste užitninske poslovalnice, ki terjajo druge občinske užitnine (n. pr. užitnino na vino, mošt, meso, sladkor, polenovko, itd.) Kje ima pristojna poslovalnica sedež, izve lahko vsakdo na domačem županstvu. Kakor nam je znano, se lahko vsak posamezen čebelar dogovori z užitninsko poslovalnico za okrogli (pavšalni) znesek, ki ga plača na enkrat za eno upravno leto od svojega medenega pridelka, ne da bi mu potem bilo treba prijavljati posameznih prodanih količin. Obširnejša tozadevna pojasnila dobi vsakdo pri svoji pristojni poslovalnici.

Omenjamo še, da se oni, ki bi ga užitninske poslovalnice po svojih uslužbencih zasačile, da prodaja neobdačen med, izpostavlja precejšnjim globam.

Če želi kdo še izčrpnjših pojasnil v stvari, naj nam piše.

Dekleva Franc:

O MATICI.

Članek »Zaznamovanje matic« v 2. številki letošnjega Gospodarskega vestnika me sili, da tudi jaz napravim par pripomb k temu predmetu:

Po mojem mnenju barvanje in striženje matičnih kril nikakor ni priporočljivo. Tudi potapljanje matice v vodo, da moremo ostriči njena krila, ni umestno.

Matica brez napake, čvrsta, oplojena, je v 2. letu dobra. Taka matica je velike postave in temno-rjave barve. Izleže pa se iz dobro negovanega, velikega matičnjaka. Velike matičnjake dobimo, ako matičnjake, ki jih je v dobrem panju 8 do 15 in tudi še več, omejimo takrat, ko panj prvič ali drugič roji. Iz malega matičnjaka se izleže le tenka, šibkejša matica, ki more tudi prav lahko vhajati iz vališča v medišče. Starost matice naj se označi na panju ali pa v posebno beležnico. Sicer pa izpozna izvežbano oko čebelarjevo po notranji uredbi gnezda, koliko je matica vredna, kakor se po redu v kuhinji in hiši, presodi gospodinja. Tudi drevo v sadovnjaku ti samo pove, kakšnega gospodarja ima. Tako je tudi z matico v čebelnem panju.

Sivec Ivan:

MOJE MNENJE.

Na Vaše vprašanje stavljeno v 4. številki Gospodarskega vestnika, izražam sledeče svoje mnenje:

Najboljši panj. — Moja izkušnja je dokazala, da je najboljši panj na 15 okvirjev ali satnikov ameriške mere, to je 53×26 cm. Vališče je drugače urejeno, kakor v Znidaršičevem panju, le da imajo okvirji 1 cm visoke noge. Radi tega odpadejo vse druge podlage. Mesto enega satnika se vtakne ločilna deska z malo matično rešetko na sredini. Deska se že pri žrelu za 2 cm zareže, da grede čebele lahko takoj na eno ali drugo stran brez nevarnosti, da bi šla matica iz svojega navadnega bivališča na drugo stran, ker matica ne prihaja v bližino žrela. Panj bi bil 53 cm širok, 23 cm visok in 65 cm dolg in prirejen le kakor vališče Zni-

daršičevega panja. Odpira se spodaj in zgoraj ter zadaj. Prostor za pitanje je pribit spodaj in zgoraj.

Nadomestilo za obnožino. — Po mojem mnenju je najboljše nadomestilo za obnožino prah od leske. Priskrbi si ga čebelar lahko v dobi od meseca januarja do konca marca. Zadostuje, da se pod gram podloži papir ali kaka druga priprava, in vdari potem s palice po stebelu, in prah se nabere na papir.

ČEBELARSKI ZAKON.

Čebelarški zakon, ki je veljal za bivšo goriško deželo in ki ga naša županstva po nekod še uporabljajo, je zastarel in ni imel prav za prav nikake velike vrednosti za razvoj čebeloreje. Obstojali pa so vsaj nekateri predpisi, ki so urejevali odnošaje med čebelarjem in njegovimi nasprotniki.

V ostalih pokrajinah države pa še sedaj nimajo nikakih posebnih naredb glede zaščite in pospeševanje čebelarstva. To vrzel občutijo italijanski čebelarji prav hudo. Leta 1921 se je rimska poslanska zbornica pečala o osnutku čebelarškega zakona, ki ga je predložila vlada v razpravljanje. Vsled razpusta takratne zbornice pa načrt ni bil sprejet in spi še danes v zborničnih arhivih.

Vse čebelarske organizacije v Italiji pa čutijo živo potrebo posebnega čebelarškega zakona v državi. Pravijo, da je omenjeni zakonski osnutek bil izvrstno delo, ki je popolnoma odgovarjalo zahtevam in potrebam čebeloreje. Zahtevajo vsled tega, da naj vlada spravi ta osnutek čimprej pred zbornico, ki naj ga izpremeni v zakon.

Tudi mi se pridružujemo tej zahtevi, ker smo prepričani, da zasluži čebelarstvo drugačne zaščite, kakor jo ima sedaj.

V *pojasnilo* nekaterim čebelarjem moramo izjaviti, da zakasnitve pri do-
stavljanju umetnih medsten ni kriva naša zadruga, temveč posebne razmere, o katerih bomo spregovorili o pravem času in na pravem mestu.